

ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΝΕΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΕΤΑΙΡΟ: ΚΙΝΑ Ή ΡΩΣΙΑ

Του Δημήτρη Μάρδα

Αν. καθηγητή Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του ΑΠΘ

www.mardas.gr

Στο πλαίσιο της συζήτησης που ανοίγει σε διάφορους χρόνους, ως προς την αναζήτηση εκ μέρους της Ελλάδας ενός νέου στρατηγικού εταίρου, έχει προταθεί κατ' επανάληψη από πολλούς αναλυτές η λύση της Ρωσίας. Μια άλλη μερίδα στρέφει το βλέμμα της προς την Κίνα θεωρώντας ότι τα πολλαπλά ανοίγματα της Άγκυρας προς τη Μόσχα έκλεισαν εν μέρει το φάκελο Ρωσία για την Ελλάδα. Στο κείμενο που ακολουθεί ερμηνεύεται η επιλογή της Κίνας (και όχι πια της Ρωσίας) ως στρατηγικού εταίρου της Ελλάδας για τους ακόλουθους λόγους:

Από τη στιγμή κατά την οποία η Τουρκία με τη Ρωσία υπέγραψαν συμφωνία (στις 8 Αυγούστου του 2009) με θέμα τη χρήση των τουρκικών χωρικών υδάτων της Μαύρης Θάλασσας εκ μέρους της Ρωσίας, για τη μεταφορά του ρωσικού φυσικού αερίου μέσω του αγωγού Southstream, ο χάρτης των γεωπολιτικών συμμαχιών μας έδειχνε ότι άλλαξε.

Στις 17 Μαρτίου του 2011 όμως, τα δυο μέρη, μετά από σκληρό παζάρι, διαφώνησαν σε κάποιους όρους της συμφωνίας της 8 Αυγούστου, με συνέπεια ο South Stream να φαίνεται ότι αλλάζει χώρα διέλευσης!

Παρά τις όποιες διακυμάνσεις στις σχέσεις των δυο χωρών στο θέμα της μεταφοράς του φυσικού αερίου, η δυναμικά ισχυρή ενεργειακή εξάρτηση της Ρωσίας από τους γείτονες, όπως και η προωθημένη συνεργασία της σε άλλους χώρους (στην πυρηνική ενέργεια) οδηγεί στο συμπέρασμα κατά το οποίο η Μόσχα δύσκολα πια μπορεί να θεωρηθεί πια ως κύριος στρατηγικός εταίρος της Αθήνας. Αυτό θα μπορούσε ενδεχομένως να αποφευχθεί αν η Ελλάδα κινούσε διαφορετικά τα νήματα της διεθνούς διπλωματίας.

Ειδικότερα, η εμπλοκή της χώρας μας, ως διαιτητή, στη διένεξη Ρωσίας-Ουκρανίας κατά τις επαναληπτικές κρίσεις που προκλήθηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του 2000, εξαιτίας των προβλημάτων στη μεταφορά ρωσικού φυσικού αερίου μέσω της δεύτερης, ίσως έδινε άλλα αποτελέσματα. Η Ελλάδα ήταν δυνατόν, έχοντας ιδιαίτερα καλές σχέσεις με τους δύο ανωτέρω χώρες, να είχε συμβάλει στην επίλυση της διένεξης έγκαιρα, (μιας τετραετούς διένεξης που γνώρισε ιδιαίτερη έξαρση μετά τον Μάρτιο του 2008).

Η μη επίλυση αυτού του προβλήματος έριξε προσωρινά τουλάχιστον τη Μόσχα στην αγκαλιά της Άγκυρας, οδηγώντας παράλληλα στην σύσφιξη των πολιτικών τους σχέσεων. Το τελευταίο δύσκολα αλλάζει, κάτω από οποιαδήποτε προσέγγιση Μόσχας-Κίεβου στο θέμα των αγωγών.

Πράγματι, οι οικονομικές σχέσεις Τουρκίας-Ρωσίας (εμπορικές, στον τουρισμό κλπ) γνώρισαν μια θεαματικότητα άνοδο τα τελευταία χρόνια, εξέλιξη που φέρνει πιο κοντά τις δύο χώρες. Οι επισκέψεις Τούρκων αξιωματούχων στη Μόσχα, συνοδεύονται πάντοτε με δυο airbus γεμάτα με Τούρκους επιχειρηματίες και όχι με γραφειοκράτες υπουργείων. Επισημαίνεται τέλος ότι όλα ή, για να είμαστε πιο ακριβής, σχεδόν όλα τα μεγάλα έργα στη Μόσχα τα έχουν αναλάβει τουρκικές κατασκευαστικές εταιρίες. Η οικονομική διπλωματία έχει κατ' επανάληψη αποδειχθεί ότι αποτελεί την κύρια συνιστώσα των διμερών πολιτικών σχέσεων.

Η Κίνα θεωρεί την Ελλάδα και όχι την Τουρκία, ως χώρα που μπορεί να εξυπηρετήσει καλύτερα τα οικονομικά της συμφέροντα. Το έχει δείξει κατ' επανάληψη. Το ίδιο δεν ισχύει πια με την Ρωσία τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Από την άλλη η Τουρκία 'κτυπιέται' με την Κίνα στις διεθνείς αγορές καθώς παράγει προϊόντα ανταγωνιστικά των κινεζικών. Το ίδιο δε συμβαίνει με τη Ρωσία καθώς η δομή της βιομηχανικής παραγωγής της Τουρκίας είναι διαφορετική της νέας συμμάχου της. Τέλος οι τουρκόφωνες περιοχές στη Βορειοδυτική Κίνα αποτελούν ένα άλλο αγκάθι στη σύσφιξη των σχέσεων Τουρκίας-Κίνας λόγω του τουρκικού imperium. Αντίθετα οι μη ανταγωνιστικοί αρχαίοι πολιτισμοί Ελλάδας-Κίνας διευκολύνουν την προσέγγιση των δύο χωρών.

Η Κίνα παρουσιάζει ένα τεράστιο ενεργειακό έλλειμμα. Η εμπλοκή της και στο Αιγαίο και όχι μόνο –αν και ριψοκίνδυνη κίνηση λόγω των ΗΠΑ– λύνει εν μέρει το πρόβλημα της, οπότε μπορεί να δελεαστεί από την Ελλάδα. Πώς είναι δυνατόν μια Ρωσία ενεργειακά εξαρτημένη από την Τουρκία (λόγω των ανωτέρω) να ευθυγραμμιστεί με τις ελληνικές θέσεις στο χώρο του Αιγαίου;

Τέλος η θρησκευτική συγγένεια Ελλάδας-Ρωσίας, που αποτελεί μια μόνο παράμετρο των εξωτερικών σχέσεων, δεν οδηγεί απαραίτητα σε στρατηγικές συμμαχίες. Απλά εισάγει κάποιες προϋποθέσεις προσέγγισης, με ισχύ όμως πολύ κατώτερη της οικονομικής διπλωματίας.